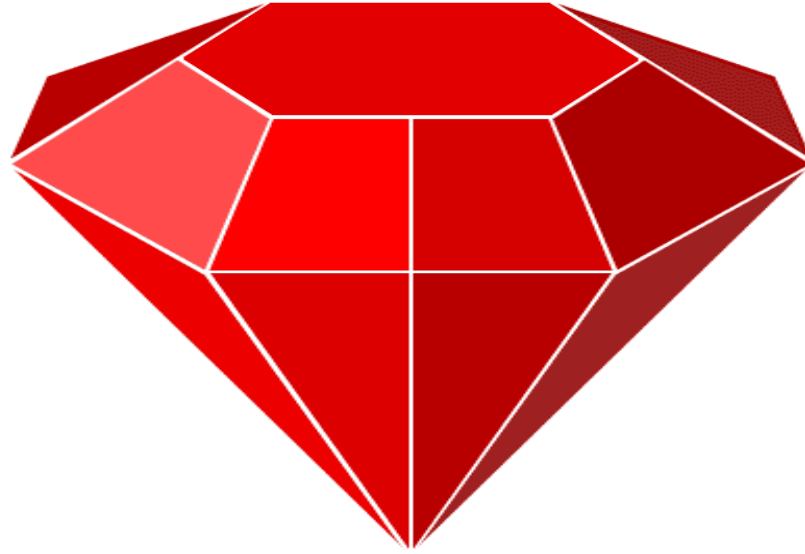

Ruby Programlama Dili

Pınar Yanardağ

[pinar@comu.edu](mailto:pinar@comu.edu.tr)
.tr

İçerik

- ◆ Ruby'nin Tarihçesi
- ◆ Temel Felsefesi
- ◆ Genel Özellikleri
- ◆ Kullanım Alanları
- ◆ Diğer Dillerle Karşılaştırmalar
- ◆ Basit Kod Örnekleri

Ruby'nin Kısa Tarihçesi

- ◆ Yukihiro Matsumoto (a.k.a *Matz*) tarafından yaratıldı.
- ◆ 24 Şubat 1993 yılında geliştirilmeye başlandı.

Aralık 1995'de, Ruby 0.95 sürümü Japon haber listelerine duyuruldu.
- ◆ Son kararlı sürümü, 1.8.4 (Aralık 2005)

Matz, Ruby'yi Niçin Yarattı?

- ◆ Üniversite yıllarındaki en büyük hayali, kendi programlama dilini tasarlamaktı.
- ◆ Nesneye yönelik programlamanın avatajlarını, betikleme alanında göstermek istiyordu.
- ◆ Aradığı özelliklere uygun bir dil yoktu. Bu yüzden tasarlayacağı dilin;

Perl'den daha güçlü,

Python'dan daha nesneye yönelik olmasını istiyordu.

Ruby Adı, Nereden Geliyor?

- ◆ Ruby dilinin tasarım amaçları arasında, Perl'den daha güçlü bir dil olması yatıyor.

- ◆ Perl (pearl), Haziran ayını simgeleyen bir burç taşı.

Ruby ise, Temmuz ayını simgeliyor.

- ◆ İyi bir isim, dizaynın %80'inin bitmiş olduğu anlamına geliyor.

İyi bir isim, motivasyonu sağlıyor, ve çalışmaya teşvik ediyor.

Programlama dillerinde, en önemli şey isimdir. İyi bir isme sahip olmayan bir programlama dili, başarıya ulaşamaz. Geçenlerde çok iyi bir isim buldum ve şimdi uygun bir dil arıyorum.

Donald Knuth

Ruby'nin Temel Felsefesi

- 1

◆ *İyi Arayüz Prensibi;*

Programlama dilleri, arayüz olarak kabul edilebilir. İyi arayüzün özellikleri;

- Uyumluluk,
- Esneklik,
- Özlülük

◆ *Özlülük Prensibi; (we are the masters they're the slaves)*

Ruby'nin ana felsefesine göre, programcı makinaya odaklanmak yerine, programlamanın nasıl yapıldığına odaklanmalıdır.

Ruby'nin Temel Felsefesi -

2

♦ *Mükemmel Programlama Dili Yoktur;*

Programlama dillerine iki tür bakış vardır,

- Programlama dili ile neler yapabileceğiniz,
- Programlama yaparken kendinizi nasıl hissettiğiniz.

♦ *Özgürlük ve Rahatlık;*

Birşeyi yapmanın birden çok yolu vardır.

Ruby, size seçme özgürlüğü verir.

Ruby'nin Temel Felsefesi - 3

♦ *Ruby'den Haz Almak;*

Programlama dilinin sihirli kurallarına dikkat etmek yerine, çözeceğiniz probleme odaklanın.

Eğer, yazdığınız pseudo kodlar bilgisayarınızda direkt çalışırsa, ne hissederdiniz?

♦ *En Az Sürpriz Prensipleri (Principle of Matz's Least Surprise);*

Ruby'nin amacı, programlamada harcanan eforu en aza indirmektir.

Belirsiz durumlarla karşılaştığınızda, çözüm sizi sürprize uğratmayacak olanıdır.

Ruby'nin Genel Özellikleri

- 1 Nesneye yönelik ;

- Ruby, yüzde yüz saf nesneye yönelik bir dildir (Smalltalk gibi, bu konuda hiçbir istisna kabul etmez).

- Yönlendirdiğiniz herşey ve bunların döndürdüğü sonuçlar birer nesnedir,

- Metotlar, nesneye bir mesaj yollayarak uyandırılırlar,

- `number = Math.abs(number)` // Java

- `number = number.abs` // Ruby

1 + 2

+ (**2 argümanı ile birlikte**), 1 nesnesine mesaj gönderiliyor.

Ruby'nin Genel Özellikleri

- 2

◆ *Özel Nesneye Yönelik Özellikler;*

- Ruby tekil mirası destekler, ancak çoklu miras gerçekleştirimini şık bir yolla sağlar,

- Mix-in tekniği,

- Tekil metotlar ...

Ruby'nin Genel Özellikleri

- 3

♦ *Betikleme Dili;*

Ruby'nin Betikleme Özellikleri;

- Çoğu betikleme dili gibi, yorumlayıcı sayesinde , edit- run- edit tekniğiyle hızlı geliştirme olanağı sağlar. Derlemeye ihtiyaç duymaz.

- Daha az kod yazmanız gerektiği için, hızlı programlama yaparsınız.

Ruby'nin Genel Özellikleri

- 4 ♦ *Betikleme Mi!*

- Betik dilleri; sıradüzensel interaktif komutlar bütününden, tam anlamıyla donatılmış programlama dillerine dönüştü.
- Yakın bir zamana kadar, kimse betik dilleriyle *gerçek* uygulamalar yazmayı düşünmüyordu.
- Ancak bugün betikleme dilleri, çeşitli işlere hizmet ediyorlar;
  - Kişisel yönetici araçları,
  - Web uygulama framework'leri,
  - Gerçek dünya uygulamaları,
  - Devasa verilerin analizleri ...

Ruby'nin Genel Özellikleri

- 5

♦ *Yorumlanan (interpreted) Bir Dil;*

Avantaj, ya da Dezavantaj?

- Betik dilleri için hızlı geliştirme,
- Kodlar tek başına çalıştırılabilir uygulama haline dönüştürülemez.
- Performans düşüklüğü/yavaşlık ...?

Ruby'nin Genel Özellikleri

– 6 ♦ *Türemiş Bir Dil;*

- Ruby, bir çok programlama dilinden özellikler almıştır;
  - Smalltalk, CLU, Lisp, C, C++, Perl, Kornshell...
- Tekerleği yeniden keşfetmeye gerek yok,
- Bozulmamış olanı düzeltmeye gerek yok,
- İnsanların varolan tecrübelerinden faydalanmak her zaman iyidir.

Eğer birçoklarından daha ileriye görebilmişsem, bu devlerin omuzlarında durup ileriye bakmamdan ötürüdür olmuştur.

Isaac Newton

Ruby'nin Genel Özellikleri

- 7

◆ *Dinamik Tanımlama;*

- Değişken bildirimleri gereksiz;
- Değişkenlerin yaşam sınırları basit kurallarla belirleniyor;
  - “degisken” = yerel değişken
  - “@degisken” = örnek değişken
  - “\$degisken” = global değişken
- Değişkenlerin türü yoktur.

Ruby'nin Genel Özellikleri

- 8 *Söz dizimi basit ve tutarlı;*

```
moon@debian:~$ irb
irb(main):001:0> dizi = [1.5, "Ruby", 6]
=> [1.5, "Ruby", 6]
irb(main):002:0> dizi[1]
=> "Ruby"
irb(main):003:0> dizi[-1]
=> 6
irb(main):004:0> dizi << "Rails"
=> [1.5, "Ruby", 6, "Rails"]
irb(main):005:0> dizi2 = dizi [1,2]
=> ["Ruby", 6]
irb(main):006:0> dizi2
=> ["Ruby", 6]
```

Ruby 'nin Genel Özellikleri-

9

◆ *Kolay ve Hızlı;*

- Güçlü metin işleme ve düzenli ifadelerle sahiptir,
- Bellek yönetimi otomatiktir,
- Hata yakalama mekanizmaları bulunur,
- Otomatik çöp toplayıcısına sahiptir.

Ruby'nin Genel Özellikleri- 10

◆ *Doğrudan Sistem Çağruları Gönderebilme;*

- UNIX'teki tüm sistem çağrılarına erişebiliyor,
- Win32 API'si sayesinde, tüm sistem çağrılarına erişebiliyor.

◆ *Yüksek Taşınabilirlik;*

- Linux üzerinde geliştirilse de diğer işletim sistemleri üzerinde de çalışabilir,
- UNIX, DOS, Windows 95/98/Me/NT/2000/XP, MacOS, BeOS, OS/2 ...

Ruby, Hangi Uygulamalar İçin Uygun?

- ◆ Metin işleme,
- ◆ CGI programlama,
- ◆ Web programlama,
- ◆ XML programlama,
- ◆ GUI uygulamaları,
- ◆ Yapay zeka ve keşifsel matematik,
- ◆ Genel programlama,
- ◆ Programlama eğitimleri,
- ◆ Extreme programlama ...

Ruby, Hangi Uygulamalar İçin Uygun Değil?

- ◆ Yüksek trafikli web uygulamalarında,
- ◆ İşletim sistemi gerçekleştirmelerinde,
- ◆ Derleyici gerçekleştirmelerinde ...

Karşılaştırmalar: Ruby vs. Java -1

◆ *Typing;*

Ruby;   dinamik yazımlı,
Java;   statik yazımlı

◆ *Miras;*

Ruby;   mix-in,
Java;   tekli miras (interface -> mix-in)

◆ *Aktif nesne;*

Ruby;   self,

Java;   this

Karşılaştırmalar: Ruby vs. Java -2

◆ *İşleyiş;*

Ruby;   Yorumlanan,
Java;   Bytecode

◆ *Saflık;*

Ruby;   Her şey birer nesne,

Yapılan her işlem, nesneye mesaj olarak geçiyor,
Java;   Nesne olmayan kısımlar var

Java'nın sanal makinası daha hızlı.

Karşılaştırmalar: Ruby vs. Perl -1

◆ *Saflık;*

Ruby; Herşey bir nesne,

Perl; Nesne olmayan şeyler var

◆ *Miras;*

Ruby, Mix-in,

Perl, Çoklu miras

Karşılaştırmalar: Ruby vs. Perl -2

- ◆ Ruby, Perl'e göre öğrenmesi ve kullanması daha kolay bir dil, ve daha basit söz dizimine sahip,
- ◆ Ruby'de `$_` kodları, veri tipleri için değil, değişkenlerin yaşam alanını belirlemek için kullanılır.
- Perl, Ruby'ye göre daha hızlı, ve Unicode desteğine sahip.

Karşılaştırmalar: Ruby vs. Python -1

◆ *Saflık;*

Ruby, Tüm işlemler nesneye mesaj olarak geçer,

`-3.abs`

Python, Metotların haricinde, fonksiyonlar yazmak da mümkündür.

`abs(-3)`

◆ *Miras;*

Ruby, Mix-in,

Python, Çoklu miras

Karşılaştırmalar: Ruby vs. Python -2

- ◆ Ruby, daha doğal bir operator overloading'e sahiptir,

```
def +(x)
  x+5
end
```

- ◆ Ruby, çoğu zaman Python'dan daha hızlı,

Niçin Ruby?

- ◆ Basit; öğrenmesi ve kodlaması kolay,
- ◆ Güçlü,
- ◆ Zengin kütüphaneler,
- ◆ Hızlı geliştirme,
- ◆ Yardımsever Ruby topluluğu,
- ◆ Açık kaynak kodlu,
- ◆ Eğlenceli :)

Niçin Ruby Değil?

- ◆ *Performans;*

Perl ya da Python gibi, C kodu ile sarılsa dahi yeterince hızlı değil,

- ◆ *İyi bir VM'ye sahip değil,*

Ruby2, RITE

- ◆ *Varolan dahili standartlar,*

Unicode desteği tümleşik değil,

- ◆ *Deneyim,*

İyi bilinen bir dil değil; belgelendirme çok az,

Çok az, deneyimli coder...

Ruby Nereelerde Kullanılıyor?

-1

♦ *Simülasyonlarda;*

NASA ve Motorola, bazı simülasyonlarını yapmak için Ruby'yi kullanıyor,

♦ *Robotbilimde;*

Siemens, bir servis robotunun kontrolünü sağlamak için Ruby'yi kullandı,

♦ *Oyunlarda;*

Japonya'da ticari bir oyun firması, Ruby ile geliştirdiği RPG oyununu Haziran 2004'te piyasaya sürdü,

Ruby Nereelerde Kullanılıyor?

-2

◆ *Telefonculukta;*

UCB, kablosuz telefonları ve trafiğin yükünü kontrol etmek için Ruby'yi kullanıyor,

3G kablosuz telefonculuk şirketi, ~150K'lık C++ koduna karşı, ~6K'lık Ruby kodunu kullandı,

◆ *Bilimde,*

Yüksek yoğunluklu yıldız sistemlerinin modellenmesi üzerinde çalışan ACS şirketi de projelerinde Ruby kullanıyor...

Basit Kod Örnekleri 1- Başlangıç

- ◆ `puts "Merhaba Dünya!"`
Merhaba Dünya!
- ◆ `print "Merhaba Dünya!\n"`
Merhaba Dünya!
- ◆ `print "Merhaba"+"Dünya!"+"\n"`
Merhaba Dünya!
- ◆ `print "Merhaba", "Dünya!", "\n"`
Merhaba Dünya!

Basit Kod Örnekleri 2 - Dizgeler 1

◆ *Tek, çift tırnak?*

```
ifade= "1 2 3 4 5 #{2*3} 7 8 9 10"
```

```
"1 2 3 4 5 6 7 8 9 10"
```

```
ifade= '1 2 3 4 5 #{2*3} 7 8 9 10'
```

```
"1 2 3 4 5 \#{2*3} 7 8 9 10"
```

◆ *Birleştirme işlemi;*

```
sozcuk = " ozgur "+" yazilim "
```

```
" ozgur yazilim "
```

◆ *Tekrarlatma işlemi;*

```
sozcuk= sozcuk*2
```

```
" ozgur yazilim ozgur yazilim "
```

Basit Kod Örnekleri 3 - Dizgeler 2

♦ *Karakter seçimi;*

```
kelime="ruby"
```

```
kelime[0]
```

```
114      # r harfinin ASCII kodu
```

```
kelime[-1]
```

```
121      # y harfinin ASCII kodu
```

♦ *Eşitlik kontrolü;*

```
kelime= "ruby"
```

```
"ruby" == "ruby"
```

```
true
```

```
"ruby" == "perl"
```

```
false
```

Basit Kod Örnekleri 4 - Dizgeler 3

◆ *Aldizge seçimi;*

```
kelime="ruby"
```

```
kelime[0..2]
```

```
"rub"
```

```
kelime[0,1]
```

```
"r"
```

```
kelime[-2,2]
```

```
"by"
```

Basit Kod Örnekleri 5 - Düzenli İfadeler

- ◆ Düzenli ifadeler, bir dizgenin verilen şablona uyup uymadığını bulmaya yarar,

Ruby'de düzenli ifadeler (*regex*) ters bölü işaretleri arasında yazılır,

```
def hex(s)
  (s =~ /<0(x|X)(\d|[a-f][A-F])+>/) != nil
end
```

< > işaretleri
arasında, onaltılık
sayı olup olmadığını
kontrol edeceğiz

```
hex "Bu değil."
```

```
false
```

```
hex "Belki bu? {0x35}"
```

```
false
```

```
hex "Ya da bu? <0x38z7e>"
```

```
false
```

```
hex "Tamam, bu: <0xfc0004>."
```

```
true
```

Basit Kod Örnekleri 6 - Diziler 1

- ◆ Ruby'de dizilere farklı türden nesnelere atayabilirsiniz,

```
dizi=[1.9,3,"ruby"]  
[1.9,3 "ruby"]
```

- ◆ Dizileri de , aynı dizgeler gibi birleştirebilir, ya da tekrar ettirebilirsiniz,

```
dizi + ["programlama", "dili"]  
[1.9,3 "ruby", "programlama", "dili"]
```

```
dizi*2  
[1.9,3 "ruby",1.9,3,"ruby"]
```

Basit Kod Örnekleri 7 - Diziler 2

- ◆ Ruby'de dizileri `to_s` metoduyla dizgeye, dizgeleri de `to_a` metoduyla diziye dönüştürebiliriz;

```
dizi = ["12",21,"ruby"]
```

```
dizi.to_s
```

```
"1221ruby"
```

alternatif; *join*

```
dizge= dizi.join(":")
```

```
"12:21:ruby"
```

```
dizge.to_a
```

```
["12:21:ruby"]
```

alternatif; *split*

```
dizge.split(":")
```

```
["12", "21", "ruby"]
```

Basit Kod Örnekleri 8 - Denetim Yapıları

◆ `case;`

```
i=8
case i
when 1,2..5
    print "1..5\n"
when 6..10
    print "6..10\n"
end
```

Çıktı;
6..10

```
case 'abcdef'
    when 'aaa', 'bbb'
        print "aaa or bbb\n"
    when /def/
        print "/def/ icerir\n"
end
```

Çıktı;
/def/ icerir

Basit Kod Örnekleri 9 - Denetim Yapıları 2

◆ while;

```
sayac = 0

while satir = gets
  if satir =~ /Ruby/
    sayac += 1
  end
end

puts "#{sayac} Ruby satırı var"
```

Girdi;

Bu birinci Ruby satırı

Bu ikinci

Bu da üçüncü Ruby satırı

^D

Çıktı;

2 Ruby satırı var

◆ for;

```
for i in [200,-3.6,"ruby"]
  print "#{i}\t(#{i.type})\n"
end
```

Çıktı;

200 (Fixnum)

-3.6 (Float)

ruby (String)

◆ *each? for?*

```
dizi =[200,-3.6,"ruby"]
dizi.each do |i|
  print i
end
```

Çıktı;

200-3.6ruby

Basit Kod Örnekleri 10 - Sınıflar/Miras

◆ *Basit bir sınıf tanımı;*

```
class Memeli
  def nefes
    print "Nefes al, Nefes ver\n"
  end
end
```

```
pisi = Kedi.new
```

```
pisi.nefes
Nefes al, Nefes ver
```

```
pisi.konus
Miyauvvvv
```

◆ *Miras;*

```
class Kedi<Memeli
  def konus
    print "Miyav\n"
  end
end
```

Basit Kod Örnekleri 10 - Miras 2

- ◆ Süper sınıf, alt sınıf..?

```
class Kus
  def gagala
    print "Tüylerimi temizliyorum."
  end
  def uc
    print "Uçuyorum."
  end
end
```

```
class Penguen<Kus
  def uc
    fail "Üzgünüm, yüzmeyi tercih ederim."
  end
end
```

```
tux= Penguen.new
```

```
tux.uc
```

RuntimeError: Üzgünüm,
yüzmeyi tercih ederim.

Basit Kod Örnekleri 10 - Modüller/Mixin

Modüller;

Modülün örneği, altsınıfı yoktur,
module ... end şeklinde tanımlanır,

Mix-in;

```
class Geo
  include Trig
  # ....
end
```

```
module Trig
  PI = 3.141592654
  def Trig.sin(x)
    # ..
  end
  def Trig.cos(x)
    # ..
  end
end
```

İnteraktif Ruby - irb

irb; Ruby ifadelerini stdin'den okuyarak anlık çalıştırmaya ve sonuçları görmenize yarayan bir araçtır;

```
moon@debian:~$ irb
irb(main):001:0> "ruby "*3
=> "ruby ruby ruby "
irb(main):002:0> Fixnum.superclass
=> Integer
irb(main):003:0> 10.methods
=> ["%", "upto", "<<", "div", "&", "object_id", ">>", "times", "singleton_methods",
"equal?", "taint", "id2name", "*", "succ", "frozen?", "instance_variable_get", "+",
"kind_of?", "round", "to_a", "respond_to?", "-", "divmod", "integer?", "chr", "/",
"type", "protected_methods", "to_sym", "|", "eql?", "instance_variable_set", "~",
"hash", "is_a?", "truncate", "between?", "to_s", "send", "prec", "modulo",
"singleton_method_added", "class", "size", "zero?", "tainted?", "private_methods",
"__send__", "^", "untaint", "+@", "next", "-@", "id", "**", "step", "to_i", "<",
"inspect", "<=>", "method", "instance_eval", "==", "prec_i", "remainder", ">", "===",
"nonzero?", "clone", "public_methods", "floor", "extend", ">=", "<=", "freeze",
"display", "quo", "downto", "to_f", "__id__", "=~", "methods", "prec_f", "abs", "nil?",
"dup", "to_int", "coerce", "instance_variables", "[]", "instance_of?", "ceil"]
```

Kaynaklar

◆ Ruby Kullanıcı Kılavuzu

<http://docs.comu.edu.tr/howto/ruby-ug.html>

◆ Programming Ruby

<http://www.ruby-doc.org/docs/ProgrammingRuby/>

◆ Ruby Ana Sayfası

<http://www.ruby-lang.org/en/>

◆ Matz'ın Seminerleri

<http://www.rubyist.net/~matz/slides/>

◆ Ruby Garden

<http://www.rubygarden.com/ruby?RealWorldRuby>

◆ Programlama Dili Kıyaslamaları

<http://www.jvoegele.com/software/langcomp.html>

◆ Ruby FAQ

<http://dev.rubycentral.com/faq/rubyfaq.html>